

O WŁASNOŚCI INTELEKTUALNEJ SŁÓW KILKA

Przystępując do współpracy naukowo-badawczej z podmiotem trzecim, obok określenia zadań do wykonania, ich ram czasowych oraz budżetu, powszechną praktyką stał się także umowny podział praw przysługujących stronom do własności intelektualnej¹.

■ TEKST **DOROTA CHYBOWSKA** ■ ILUSTRACJE **FREE VECTORS**

Zródeł finansowania współpracy naukowo-badawczej jest naprawdę wiele, szczególnie że w okresie 2014–2020 Polska po raz drugi jest największym beneficjentem funduszy unijnych. Pieniędzy na badania naukowe można szukać pośród konkursów zagranicznych i polskich instytucji odpowiedzialnych za dystrybucję funduszy unijnych, a także w ogłoszeniach przedsiębiorstw zainteresowanych taką właśnie współpracą.

W przypadku gdy sponsorem badań na zlecenie jest przedsiębiorstwo finansujące przedsięwzięcie ze środków własnych, podział praw do własności intelektualnej jest raczej przesadzony – prawa do wyników najczęściej należą w stu procentach do sponsora. Sytuacja może mieć odmienny przebieg, jeśli

naukowiec biorący udział w sponzorowanych badaniach ma świadomość wagi własnych badań oraz wyników, jakie może osiągnąć i ich skali. Wtedy w zależności, czy naukowiec reprezentuje sam siebie w umowie naukowo-badawczej z firmą czy jednostkę naukową, współwłasność praw do wyników badań (własności intelektualnej) należy odpowiednio do firmy-sponsora oraz naukowca lub jego pracodawcy (jednostki naukowej, która go zatrudnia) w proporcjach wynegocjowanych przez strony. Najczęstszą praktyką, jeśli chodzi o wyniki w badaniach na zlecenie, jest jednak wyłączna ich własność przez przedsiębiorstwo.

Z odrębną sytuacją możemy spotkać się w przypadku funduszy unijnych. Programy, poprzez które dystrybuowa-

ne są środki UE, zwykle z góry komunikują stanowisko w kwestii podziału praw do własności intelektualnej, które jest podyktowane wieloma czynnikami, takimi jak np. udzielanie pomocy publicznej. Najczęściej zdarza się, że wyniki powstające podczas realizacji projektu naukowo-badawczego finansowanego przez UE należą do wszystkich partnerów projektu w częściach odpowiadających ich udziałom finansowym w jego realizacji. Zdarza się także, że poprzez stuprocentowe finansowanie projektu przez UE jego wyniki muszą być dostępne publicznie na zasadach nieodpłatności. W tabeli 1 przedstawiono przegląd ogólnych zasad podziału własności intelektualnej w projektach finansowanych przez Unię Europejską poprzez najbardziej popularne programy.

¹ Własność intelektualna to dość szerokie pojęcie obejmujące swoim zakresem zarówno utwory chronione prawem autorskim, jak i własność przemysłową (wynalazki, wzory, znaki, oznaczenia itd.) i know-how (poufne informacje o charakterze technicznym, gospodarczym itd.). Wyniki projektów naukowo-badawczych są również traktowane jako własność intelektualna.

HORYZONT 2020²

1

- Wyniki są własnością uzyskującego je uczestnika Programu.
- Jeżeli uczestnicy działania wspólnie uzyskali wyniki, a zakres, w jakim każdy z nich przyczynił się do wypracowania wspólnych wyników, jest niemożliwy do ustalenia lub gdy nie można wyodrębnić tych wspólnych wyników dla celu występowania o odpowiednią ochronę praw własności intelektualnej, uzyskania jej lub utrzymywania, wyniki te stanowią ich współwłasność.
- Współwłaściciele zawierają umowę dotyczącą podziału i warunków korzystania z prawa współwłasności zgodną z ich zobowiązaniami wynikającymi z umowy o udzielenie dotacji.
- Po uzyskaniu wyników współwłaściciele mogą uzgodnić odstąpienie od współwłasności i przyjąć inne rozwiązanie, między innymi poprzez przeniesienie swoich udziałów na jednego właściciela z prawami dostępu dla innych uczestników.
- O ile umowa dotycząca współwłasności nie stanowi inaczej, każdy ze współwłaścicieli może udzielać osobom trzecim licencji niewyłącznych na korzystanie ze stanowiących współwłasność wyników, wykluczających możliwość udzielania sublicencji, pod szczególnymi warunkami opisanymi w Rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1290/2013 z dnia 11 grudnia 2013 r.
- Jeśli wyniki nadają się do wykorzystania w celach handlowych lub przemysłowych lub jeżeli można z uzasadnionych względów oczekiwać, że będą się do tego nadawać, uczestnik będący właścicielem takich wyników rozpatruje możliwość ich ochrony. Uczestnik, jeśli jest to możliwe, rozsądne i uzasadnione w danych okolicznościach, zapewnia im odpowiednią ochronę przez właściwy czas i we właściwym zakresie terytorialnym, należycie uwzględniając swoje uzasadnione interesy oraz uzasadnione interesy, w szczególności handlowe, pozostałych uczestników działania.

INTERREG POŁUDNIOWY BAŁTYK³

2

- Wszelka nowa wiedza (ang. foreground IP) powstała w ramach projektu dofinansowanego z Programu musi być publicznie dostępna .

INTERREG REGION MORZA BAŁTYCKIEGO

3

- Program nie odnosi się do własności intelektualnej wprost. Zapisy w Podręczniku Programu⁴ podkreślają jednak, że projekty dofinansowane z Programu muszą mieć transgraniczny charakter i muszą odpowiadać na wyzwania Regionu Morza Bałtyckiego, dlatego co do zasady mają dzielić się publicznie osiągniętymi wynikami.

PROGRAM OPERACYJNY INTELIGENTNY ROZWÓJ

Bony na innowacje dla MŚP⁵

4

- Wnioskodawcy, którym są MŚP, przysługuje całość praw majątkowych do wyników prac badawczo-rozwojowych będących rezultatem projektu.
- Umowa pomiędzy MŚP a wykonawcą (jednostką naukową) powinna również zapewnić przeniesienie na wnioskodawcę praw do przedmiotu opracowania w celu zapewnienia możliwości jego wykorzystania i wdrożenia.

² Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1290/2013 z dnia 11 grudnia 2013 r. ustanawiające zasady uczestnictwa i upowszechniania dla programu „Horyzont 2020” – programu ramowego w zakresie badań naukowych i innowacji (2014–2020) oraz uchylające rozporządzenie (WE) nr 1906/2006, art. 41.

³ “All foreground intellectual property, i.e. outputs created within a South Baltic project, must be made publically available.” Interreg South Baltic Programme 2014–2020 Programme Manual, p. 104.

⁴ Programme Manual for the period 2014 to 2020 version 5, approved by the Monitoring Committee on 28 September 2017.

⁵ Zał. nr 3 do Regulaminu konkursu nr 1/2017 „Instrukcja wypełniania wniosku o dofinansowanie projektu w ramach Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój, poddziałanie 2.3.2 Bony na innowacje dla MŚP”, s. 3.

4

Szybka ścieżka dla MŚP⁶

- Wnioskodawcy przysługuje całość praw majątkowych do wyników badań przemysłowych i eksperymentalnych prac rozwojowych będących rezultatem projektu. Umowy zawarte z podwykonawcami (jednostkami naukowymi) nie mogą naruszać powyższej reguły.

Szybka ścieżka dla dużych przedsiębiorców oraz konsorcjów przedsiębiorstw⁷ oraz Projekty aplikacyjne⁸

- W przypadku projektu realizowanego w ramach konsorcjum prawa majątkowe do wyników badań przemysłowych i eksperymentalnych prac rozwojowych będących rezultatem projektu przysługują konsorcjantom w proporcji odpowiadającej faktycznemu ich udziałowi w całkowitej kwocie kosztów kwalifikowanych tychże badań lub prac. Umowy zawarte z podwykonawcami (np. jednostkami naukowymi) nie mogą naruszać powyższej reguły.
- Przekazanie posiadanych praw majątkowych do wyników badań przemysłowych i eksperymentalnych prac rozwojowych będących rezultatem projektu pomiędzy konsorcjantami następuje za wynagrodzeniem odpowiadającym wartości rynkowej tych praw (nie może stanowić niedozwolonej pomocy publicznej).

5

PROGRAM OPERACYJNY RYBACTWO I MORZE

- Poprzez odpowiednie zapisy zawarte w umowie o dofinansowanie Program zobowiązuje swoich beneficjentów do udostępniania na ich stronie internetowej przez okres 3 lat od dnia dokonania płatności końcowej wyników realizacji projektu oraz upubliczniania tych wyników przez udział w konferencjach lub wystawach.

6

REGIONALNY PROGRAM OPERACYJNY
WOJEWÓDZTWA ZACHODNIOPOMORSKIEGO**Duże projekty badawczo-rozwojowe⁹**

- Prawa majątkowe do wyników badań przemysłowych i eksperymentalnych prac rozwojowych będących rezultatem projektu przysługują partnerom w proporcji odpowiadającej faktycznemu ich udziałowi w całkowitej kwocie kosztów kwalifikowanych badań przemysłowych, eksperymentalnych prac rozwojowych i kosztów prac przedwdrożeniowych. Umowy zawarte z podwykonawcami nie mogą naruszać powyższej reguły.
- W przypadku gdy w projekcie badawczym powstanie kilka technologii/rozwiązań, które mogą same w sobie stanowić odrębny przedmiot praw majątkowych, proporcja ta powinna dotyczyć osobno każdego z praw majątkowych.
- Przenoszenie praw do wyników projektu pomiędzy liderem projektu a partnerem naukowym zachodzi za wynagrodzeniem odpowiadającym stawkom rynkowym.

Małe projekty B+R („bony na innowacje”)¹⁰

- Wnioskodawca (MŚP lub duże przedsiębiorstwo) jest zobowiązany dysponować prawami własności intelektualnej dotyczącymi realizowanego przedsięwzięcia (udokumentowane posiadanie praw) lub w związku z planowanym wprowadzeniem nowego produktu przewidzieć sposób i zakres ewentualnej ochrony własności intelektualnej albo wykazać, że ochrona własności intelektualnej nie jest w projekcie konieczna/zasadna.
- Umowa z wykonawcą usługi badawczo-rozwojowej na rzecz przedsiębiorstwa (jednostką naukową) reguluje kwestie praw własności intelektualnej do wszelkich rezultatów projektu powstałych w związku ze zrealizowaną usługą badawczo-rozwojową.

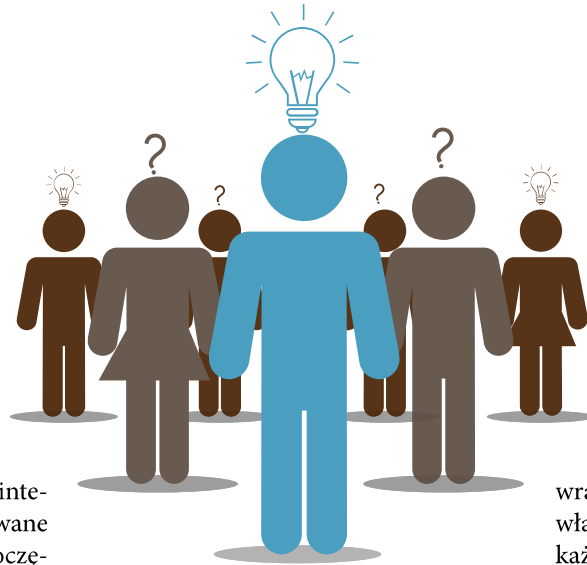
⁶ Regulamin konkursu dla MŚP 5/1.1.1/2017, s. 8.

⁷ Regulamin konkursu dla przedsiębiorców innych niż mikro, mali i średni oraz konsorcjów przedsiębiorstw 6/1.1.1/2017, s. 8.

⁸ Regulamin konkursu 1/4.1.4/2017/POIR, s. 8.

⁹ Regulamin konkursu dla działania 1.1 Projekty badawczo-rozwojowe przedsiębiorstw, typ 2 w naborze nr RPZP.01.01.00-IZ.00-32-004/18, ss. 12 i 17.

¹⁰ Regulamin konkursu dla działania 1.1 Projekty badawczo-rozwojowe przedsiębiorstw, typ 1 w naborze nr RPZP.01.01.00-IZ.00-32-003/17, ss. 8 i 20.

Prawa majątkowe do własności intelektualnej powinny zostać uregulowane w postaci pisemnej przed rozpoczęciem realizacji projektu lub badań na zlecenie. Najczęstszą formą regulacji stosunków pomiędzy stronami są: umowa grantowa, umowa konsorcjum, umowa partnerska/partnerstwa, umowa o współpracy badawczej lub wykonaniu pracy badawczo-rozwojowej. W umowie dotyczącej realizacji projektu, w którym wystąpi współwłasność osiągniętych wyników (własności intelektualnej), wskazanym jest określenie

co najmniej nowej wiedzy (ang. foreground IP) oraz wiedzy istniejącej (ang. background IP). Przez nową wiedzę rozumiane są wyniki uzyskane jako efekt realizacji danego projektu, niezależnie od tego, czy mogą one zostać objęte ochroną czy też nie. Wiedza istniejąca natomiast oznacza wszelkie informacje

wraz ze związanymi z nimi prawami własności intelektualnej, które posiada każdy partner przed przystąpieniem do realizacji projektu, a które są potrzebne do realizacji projektu lub do wykorzystania nowej wiedzy.

Coraz częściej polskie podmioty są świadome wagi praw do własności intelektualnej. Szczególnie, że naruszenie cudzych uprawnień i wykorzystanie ich do celów gospodarczych może nieść wiele nieprzyjemnych skutków prawnych, jeśli ta druga strona jest równie świadoma w tej materii.

WSPÓŁPRACA MIĘDZYNARODOWA UCZELNI KRAJÓW BAŁTYCKICH

Konferencja rektorów uczelni z krajów bałtyckich odbyła się 24–26 stycznia 2018 r. w Abo Akademi University w Turku, w Finlandii.

■ TEKST I ZDJĘCIA **WERONIKA BULICZ**

Było to spotkanie w ramach programu Baltic University Programme Network (BUP), zrzeszającego uczelnie z regionu Morza Bałtyckiego już od 1991 roku. Akademię Morską w Szczecinie podczas konferencji reprezentowała dr inż. Agnieszka Deja, prorektor ds. nauczania. Tematem konferencji w Turku było pogłębienie i wzmocnienie dążeń do umiędzynarodowienia uczelni oraz poprawienia mobilności studentów i naukowców.

Program zainicjowany i koordynowany przez szwedzki Uniwersytet w Uppsali to międzynarodowa sieć akademicka zrzeszająca ponad 200 członków, jest jedną z największych takich gremiów na świecie. W ramach działań BUP odbywają się wspólne programy badawcze, edukacyjne oraz projekty wdrożeniowe. Tematyka wspólnych projektów obejmuje m.in. badania

dotyczące ochrony środowiska, zrównoważonego rozwoju, studiów regionalnych. Tysiące wykładowców, naukowców oraz studentów przez lata skorzystały ze szkoleń, warsztatów, programów rozwoju oraz wielu innych. Około 9 tysięcy

cy studentów rocznie korzysta z kursów organizowanych dla nich w uczelniach partnerskich programu BUP.

Więcej informacji o projektach i możliwości udziału w nich na stronie: <http://www.balticuniv.uu.se/>